

Nyfunn av mineraler i Norge 2009-2010

Av Fred Steinar Nordrum

Leteaktiviteten etter nye mineralfunnsteder har det siste året vært ganske liten. Storparten av funn som vi har fått kjennskap til, har skjedd på allerede kjente lokaliteter. Funn av spesielt gode makromineralstuffer er det også relativt få av. Jeg vil trekke fram de beste stoffene av klinoklor fra Sørfjord, grossular fra Toven og magnetitt fra Hattfjelldal i Nordland, røykkvartskrystaller delvis dekket med brun stilbitt, og rosetter av hematitt fra Jølster, vesuvian fra Kristiansand, gadolinit fra Iveland, harmotom og chabazitt/gmelinit fra Hå i Rogaland, ilmenitt fra Modum og diopsid fra Kragerø. Det er i tillegg rapportert funn av en del interessante mikromineraler. Minst fem gode mineralfunn er foreløpig holdt hemmelig.

BUSKERUD

Hurum

Tofte: Røykkvartskrystaller på orthoklas er innsamlet. Fuglemyr: Funn av røykkvartskrystaller på orthoklas.

Lier

Liertoppen: Funn av titanittkrystaller er rapportert.

Drammen

Sata, Konnerud: Noe vesuvian og grossular er innsamlet.

Sauesetra: Noen bra vesuviankrystaller er funnet.

E134: Montmorillonitt (jernholdig) og fayalitt er identifisert.

Kleivenetunnelen, E18: Mikrokrystaller av titanitt er innsamlet.

Nedre Eiker

Bruddet ved Nedre Eiker kirke (Batteriet): Mikrokrystaller av 1M muskovitt, anatas, stilbitt, hematitt, kloritt, brookitt og kvarts er innsamlet.

Modum

Dypingdal, Snarum: En del stuffer med serpentin, hematitt og hydrotalkitt er innsamlet.

Snarum: Bittesmå, brune krystaller på hydroksylapatittkrystall er identifisert som cheralitt (Hans-Jørgen Berg).

Overntjern, Snarum: En del stuffer med althausitt er funnet.

Ilmenitt fra Geithus, Modum.
Krystall ca. 4 cm høy. Samling: Stein Jellum.
Foto: Christian Berg/Norsk Bergverksmuseum.

Geithus: Fine ilmenittkrystaller opptil 4x3x2 cm i hvit, karbonatrik matriks er funnet.

VESTFOLD

Sande

I små druser i drammensgranitt ved Nordre Jarlsberg brygge er det funnet 23 forskjellige

mineraler, blant annet mikrokrystaller av allanitt-(Ce), anatas, bertranditt, dolomitt, rutil, sideritt og titanitt (identifisert av A.O.Larsen).

I Sando pukkverk er det funnet krystaller av kalkspat, flusspat og zirkon, samt illitt.

Svelvik

Fra Juve pukkverk er det rapportert funn av ilmenitt og bertranditt.

Holmestrand

I en druse i basalt er det funnet en ca. 2,5 cm lang, hvit, singel, dobbelterminert harmotomkrystall. I basalt er det også funnet flere, ganske store druser med prehnitt; blank, men blek i farve. Kvarts, kalkspat og laumontitt er tilstede.

Horten

Løvøya: Druse, 20x10 cm, med gulbrune heulandittkrystaller opptil 0,4 cm er oppsporet i basalt.

Skoppum: Funn av små krystaller av goethitt pseudomorft etter pyritt, samt epidot og albitt i blærerom i rhombeporfyr.

Larvik

Tuften (AS Granit), Tvedalen: En rekke funn er gjort det siste året. Et utvalg: Et ganske stort antall behoittkrystall opptil 5 mm ble funnet på en skråttliggende pegmatitt i juni-juli 09. Pegmatitten innholdt blant annet også leukofanitt, astrofyllitt, hackmannitt, cancrinitt og thoritt.

Mange druser med pene chiavennitt-aggregater på natrolitt, albitt og analcim-krystaller, i stuffer opptil 7-8 cm store, ble funnet i august.

Et annet, nærliggende chiavennittfunn inneholdt også vannklare krystallaggregater av karbonatholdig fluorapatitt (identifisert av A.O. Larsen). Mineralene satt på et underlag av neotocitt.

I august ble det også funnet analcim-krystaller opptil 7 cm og zirkonkrystaller

Dobbelt terminert harmotomkrystall, 2,5 cm lang, fra Holmestrand. Samling: Stig Larsen.
Foto: Christian Berg.

opptil 5 cm, pent sittende i analcim-matriks. Dessuten noe gul chiavennitt i små druser, og noe natrolitt.

I et druserikt parti et annet sted ble det funnet pen natrolitt i store grupper.

I september ble det funnet fine, orange mikrokrystaller av wulfenitt på en ægirinkrystall.

I oktober ble det funnet mye turmalin (schörl) i sorte, glinsende vifter opptil 20 cm.

Og en uke senere ble det oppdaget fire druser med store mikrolinkrystaller

Dobbelt terminert kalkspatkrystall, 11 cm lang, fra Dalen-Kjørholt gruve, Brevik, Porsgrunn.
Samling: Rune Køller. Foto: Gunnar Jenssen.

(opptil 4x5x10cm) påvokst gul chiavennitt på den ene siden og et stort antall pene natrolittkrystaller på den andre siden. Mange stuffer var opptil 25x15x15 cm.

I Tuften (AS Granit) er det også funnet fine mikrokrytaller (opptil 0,1 mm) av tetrawickmanitt (identifisert av A.O. Larsen).

Almenningen, Tvedalen: På tipphaugene er det funnet hulrom med milimeterstore, nettformete (retikulære) tvillingaggregater av behoitt sammen med analcim, gonnarditt, kloritt og epidymitt. En særdeles rik prøve (6x3x3,5 cm) inneholdt ca. 50 aggregater av behoitt. Det er også funnet mikrokrytaller av et mineral i ankyllittgruppen, foruten håndstykker med natrolitt, melinofan, annitt, molybdenglans, zirkon, ægirin, magnetitt og titanitt.

TELEMARK

Kvartskrytaller opptil 20 cm, noen delvis dekket med hematitt, er fortsatt innsamlet i forekomsten som foreløpig er holdt hemmelig.

Skien

Sandåen, Stulen: Nye druser med et stort antall bergkrytaller, oftest løse, opptil 10 cm lange, er funnet på lokaliteten som ble oppdaget langs Svanstulvegen i 2008. Ganske mange krytaller er dobbeltterminerte.

Flekkern: Videre mot Svanstul ble det funnet druser fullstendig dekket med epidotkrytaller. Matriksstuffer opptil 10 cm og eplegrønne krytaller opptil 3-4 cm er rapportert.

Røra steinbrudd: Sprekkedruser opptil flere meter lange, 15-20 cm brede og 50 cm høye inneholdt en god del melkekvartskrytaller. Krytaller opptil 6 cm høye og 4 cm brede, i grupper opptil 16x13x8 cm, ble innsamlet. Skarpe og rene krytallflater.

Porsgrunn

Sagåsen larvikittbrudd: En liten druse med bertrandittkrytaller er funnet.

Dalen-Kjørholt gruve, Brevik: En relativ stor druse med gråhvite skalenoedere av kalkspat opptil 20 cm delvis dekket av mikrokrytaller av apofyllitt. Mange tvillinger med $127^{\circ}30'$ vinkel opptil over 10 cm lange, også noen med 180° vinkel. En stoff med stilkittkrytaller opptil 2 cm med lysebrun kjerne.

Druse med store, sonerte skiver av kalkspat.

Druse med kalkspatkrytaller med mange flater, noen klare og noen frostet.

Druse med tønneformete kalkspatkrytaller.

Kalkspat tvillingkrystall, 8,5 cm høy, fra Dalen-Kjørholt gruve, Brevik, Porsgrunn. Samling: Norsk Bergverksmuseum. Foto: Gunnar Jenssen.

Druse med apofyllittkrytaller, elongerte med kun basisflate på termineringen. Noen med røde innslutninger, trolig av hematitt.

En del stuffer med gule og orange kalkspatkrytaller er innsamlet. I den orange drusa er det også banket ut en del stuffer med grålige/klare krytaller og tvillinger (med $127^{\circ}30'$ vinkel) av kalkspat.

Kragerø

Det er gjort flere funn i forekomsten med edel diopsid. Det er også funnet to bra stuffer med krytaller opptil 5 cm av hvit apatitt, sannsynligvis hydroksylapatitt. Det som har vært omtalt som "palygorskitt" i forekomsten (Larsen & Evja 2009), er identifisert (vha XRD) som aktinolitbest (A.O. Larsen).

Hydroksylapatitt, 4,5 cm høy, fra Kragerø. Samling: Norsk Bergverksmuseum. Foto: Gunnar Jenssen.

Funn av tremolittkrystaller, hvite til svakt grønnlige, opptil 10 cm lange i kalkspat er rapportert.

Valberg: Hvite kalkspatkrystaller med "hatt" og gule, romboedriske kalkspatkrystaller er rapportert. Krystaller av skapolitt opptil 5x5x7 cm med fin terminering er funnet i 2010. Erythrin med fin farve er også observert. I 2009 ble det funnet skapolittkrystaller opptil 10x2x2 cm. Det er også innsamlet ilmenittkrystall på ca. 4 cm, kobberkiskrystaller opptil 2 cm, prehnitt med god farve, albitt og svovelkis.

ØSTFOLD

Halden

Svingen pukkverk: En druse med små krystaller av albitt, kvarts og kobberkis er funnet. Plateformete stuffer opptil 20-30 cm er innsamlet og var til salgs på Kongsbergssymposiet.

Aremark

Holt: Små kvartskrystaller med inneslutninger av andre mineraler er funnet.

AKERSHUS

Nittedal

Bjønndalen bruk: En del stuffer med skinnende, skarpkantete, kubeformete krystaller av svovelkis i størrelse 1-2,5 cm var til salgs på Eidsfosstreffet. Overdekkende kalkspat var fjernet med syre. De beste stoffene var meget fine.

HEDMARK

Stange

Brynsåsen: Ametyst, dolomitt og rundete, gule kalkspater er innsamlet. På en del dolomittkrystaller er det røde flekker av hematitt.

E6, Espa: En del druser med kvartskrystaller er rapportert. Fine grupper opptil 50 cm med

kvartskrystaller opptil 20 cm er innsamlet. Fantomkvartskrystaller er også funnet.

Elverum

Midtskogen: Kalkspatkrystaller med forskjellige former er funnet.

OPPLAND

Sel

Ved Mysusæter er det funnet små, velformede anataskrystaller sammen med kvartskrystaller.

Lesjaverk

Noe kyanitt er fortsatt innsamlet.

AUST-AGDER

Evje

Landsverk I: Funn av amazonitt, flusspat, kvarts og psilomelan er rapportert.

Iveland

Storsynken, Knipane: Lysegrå kuler/halvkuler, 0,5-1 mm i tverrsnitt, av kamphaugitt-(Y) er funnet (identifisert av A.O. Larsen). Flere stuffer har rik krystallisering (Breivik et al. 2010).

Cupritt som 0,5-1 mm lange nåler på goethitt er også funnet. Dette er førstegangsfunn i Iveland.

Litjern: Grupper av tynne, hvite nåler av bavenitt er funnet i rikelige mengder. Bertranditt som flattrykte, blanke krystaller er også funnet i stort antall. Milaritt som klare, lysegrønne, heksagonale mikrokrytaller er også rapportert, samt rosa og fargeløse, kuleformete krystaller av apatitt, ca. 1 mm i tverrmål.

Frigstadorrådet: Gadolinittkrystaller i god kvalitet, størrelse fra 1,5 til 8x5 cm, er rapportert, samt en krystallgruppe av euxenitt-(Y) 7x4 cm.

Rossåsområdet: Spessartinkrystaller i god kvalitet, opptil 1,5 cm i tverrmål, er funnet.

Fakolittiske chabazittkrystaller (tvillinger) med gmelinit i kjernen, opptil 0,8 cm i diameter, fra Nærbø, Hå. Med underlag av tavleformet prehnitt og med analcimkrystaller ovenpå. Samling: Norsk Bergverksmuseum. Foto: Gunnar Jenssen.

Steli, Dalane: Det er utsprengt ny masse med pene almandin/spessartinkrystaller og et foreløpig ukjent, sort mineral.

Birkenes

Øynaheia: Single mikrokrytaller (opptil 1 cm lange) av fergusonitt-(Y) er innsamlet.

Harmotokrytaller, ca. 0,8 cm, fra Nærbø, Hå. Samling: Norsk Bergverksmuseum. Foto: Gunnar Jenssen.

Risør

Ravneberget: En rutilkrytall, 3x2 cm, er funnet i matriks av albitt og klinoklor.

VEST-AGDER

Kristiansand

Eeg: Funn av vesuviankrystaller i meget god kvalitet. En av de beste krystallene har størrelse 5x4,5x3,7 cm med toppflate. Krystaller er funnet i over 10 cm lengde.

ROGALAND

Hå

Nærbø: Det er rapportert funn av kalkspat, prehnitt, brune mikrokrytaller av heulanditt, epidot i mikrokrytaller og noen få, lange krystallbunter opptil 9,5 cm, analcim i klare opptil 4 mm krystaller, orangebrun harmotom opptil 1 cm, fakolittisk chabazitt og gmelinit i intim sammenvoksning opptil 1 cm, samt svovelkis. Noen fine stuffer er funnet.

Sauda

Sauda sinkgruver: For noen år siden ble det funnet en bergart/ertstype som besto av vifter av cummingtonitt der mellomrommene i hovedsak er fylt med gahnitt. Det er nå laget noen skiver av dette materialet, men stuffer med store naturflater er fortsatt de fineste.

HORDALAND

Røldal

Valdalen: Fortsatt er det funnet små, gulbrune, gjennomskinnelige mikrokrystaller av anatas.

Sveio

Vandaskog: På Eidsfoss var det kassesalg av fiolett flusspat fra Sveio.

Stord

Li-pegmatitten: Monazitt-(Ce) som små, gulbrune, veldefinerte, plateformete krystaller, og cassiteritt som små, sorte korn i cleavelanditt er funnet (identifisert av A.O. Larsen). Lepidolitt er funnet som grå glimmer med sterk glans. Den fiolette glimmeren i forekomsten er muskovitt.

Eidfjord

HardangerviddaNord: Kalkspatromboedere i cm størrelse og i kuleformete aggregater er funnet i druse hvor det i 2008 og 2009 ble innsamlet fine bergkrystaller opptil 10-12 cm.

Øygarden, utenfor Bergen

I små druser i kvarts er det funnet orangerøde krystaller opptil 0,8 cm av gmelinit-Ca, sammen med feltspat og kalkspat.

Bergen

På industriområdet Kokstad er det funnet kalkspatkrystaller.

Flesland: Analcim opptil 1 cm, kalkspat (i flere generasjoner, også som septere) og kobberkis opptrer i en forkastningssone nær Flesland kai. I samme område er det funnet stilbitt og laumontitt.

Lindås

Utvidelse av Knarvik kjøpsenter: På anleggsområdet i Knarvik er det funnet rutil (sagenitt) som opptil 5 cm lange og mm tykke, rødbrune nåler, kuleformete aggregater av kloritt, grønnbrune krystaller av epidot/klinozoisitt, hvite apatitt mikrokrystaller, svovelkis opptil 2 cm, hematitt, adular, magnetitt og mikro gulgrønn titanitt.

Masfjorden

Skarpfjellnakken: Granatkrystaller (antagelig almandin) i velutviklede ikositetraedere i cm størrelse i kvartsrik pegmatitt.

Radøy

Manger: Hematitt, svovelkis, titanitt, adular, magnetitt og apatitt funnet i byggefelt i Gråmyraområdet.

SOGN OG FJORDANE

Gulen

Kvartskrystaller er funnet i Ynnesdalen (bergkrystall). Røykkvartskrystaller opptil 10 cm er funnet i klorittfylte druser i anleggsområdet ved den nye Brandasundvegen. Det er også funnet titanitt, epidot og svovelkis.

Hematitt rosett, 3,5 cm høy, fra Skei i Jølster.
Samling: Jan Holt. Foto: Christian Berg.

Sløvåg: Lyseblå apatitt opptil 5 mm innvokst i biotitt i pegmatitt. Svovelkis i nærliggende vegskjæring.

Jølster

Lunde: I nye vannkraftstunneller er det funnet noen få, ganske store druser. Røykkvartskrystaller opptil 25 cm, røykkvartskrystaller med overtrekk med varmbrun stilbitt og røykkvartskrystaller med dotter med blekgrønn kloritt er vel de mest spektakulære stoffene fra drusene, men det er også funnet kalkspat,

Røykkvarts med stilbitt, 15 cm høy, fra Lunde i Jølster.
Samling: Torgeir T. Garmo. Foto: Christian Berg.

blå flusspat, muskovitt, barytt, magnetitt, titanitt, feltspat og laumontitt.

På tipphaugene utenfor er det dessuten funnet gips, anhydritt og svovelkis. Noen av røykkvartskrystallene med stilbitt er meget fine.

Skei: I en vegskjæring ble det funnet en ca. 1 m stor, leire/klorittfylt druse med løse rosetter av hematitt på opptil 6-7 cm i diameter. De beste var av meget høy kvalitet.

Stranda

Hellesylt: Rødlig stilbitt opptil 2 cm er funnet i åre.

Valldalsvatnet: Fine bergkrystaller er funnet i nærheten av dammen.

Svandalsflona: I fyllitt ble det funnet adularkrystaller og litt kvarts og anatas opptil 7 mm. Ved dammen lå det løse, reinvaska epidotstuffer.

MØRE OG ROMSDAL

Aure

Auresundet: Druse med gråhvite krystaller av septerkalkspat opptil 3-4 cm er funnet nær sjøkanten. En del bra krystaller med fin form.

SØR-TRØNDELAG

Oppdal

Storlidalen: Gulhvite fluorapatittkrystaller opptil 2-3 cm er innsamlet.

Rennebu

Markøya, Ulfsberg: Honningfarvete, romboedere av kalkspat opptil 3-4 cm er funnet sammen med laumontitt og palygorskitt.

Meldal

Løkken: Nye ganger med axinit i kalkspat er funnet.

Storås: Jaspis med svovelkis og svovelkiskrystaller opptil 2 cm er innsamlet.

Åfjord

Langs RV715 nord for Åfjord sentrum er det funnet stilbitt, prehnitt, titanitt, albitt, klinoklor, lys glimmer og et par andre mineraler som foreløpig ikke er identifisert.

Roan

På Eidsfoss ble det tilbudt røykkvarts, i til dels fine grupper, fra det gamle funnstedet i Roan.

NORD-TRØNDELAG

Snåsa

Himsjøen: Mikrokrystaller av brewsteritt-Sr, ancylitt-(Ce), kalkspat og svovelkis er funnet.

Lierne

Sørli: Nye druser med kvartskrystaller er åpnet. Funn av kvartspenimorfoser etter kalkspat. Det er også funnet sefterkvarts.

NORDLAND

Hattfjelldal

Skarpkantete magnetittkrystaller opptil 1,5 cm er funnet i kloritt. De gode stoffene er sandblåst. Fortsatt er det funnet fine kvartskrystaller. Sepiolitt er også rapportert.

Mosjøen

Toven: Fine funn av rødbrune grossularkrystaller på opptil over 4 cm ble rapportert i 2009. Noen sitter pent med hvit bakgrunn (feltspat) og andre på grønn bakgrunn (diopsid). Mange krystaller er ganske gjennomskinnelige. Små krystaller av diopsid og vesuvian er også funnet.

Mosjøen: Gulorange hundetenner av kalkspat (skalenoedere) opptil 5 cm er rapportert.

Hemnes

Korgenfjellet: Funn av krystaller av stilbitt, grossular og prehnitt er rapportert.

Magnetittkrystaller, opptil 1 cm, i kloritt fra Hattfjelldal. Samling: Norsk Bergverksmuseum. Foto: Gunnar Jenssen.

Rana

Altermark: Store individer av gulgrønn apatitt er funnet i blokk fra talkgruva. De fleste ble ødelagt fordi de lå innestøpt i bergarten. En del av individene var gjennomsiktede og med sterk, fin farve. Driften av Altermark talkgruve ble innstilt ved utgangen av 2009.

Sørfjorden: Meget fine, blanke krystaller av klinoklor opptil 2 cm ble funnet i 2009, sammen med noen helt klare bergkrystaller. Noen mikrokrystaller av anatas ble observert inne i kvartskrystall.

Sørfold

Buviknakken, Buvika: En del nyinnsamlete stuffer med almandinkrystaller var framme på steintreffet på Eidsfoss i 2009.

Fauske

Sulitjelma: Svovelkiskrystaller opptil 4 cm er funnet i klorittskifer.

TROMS

Nordreisa

Storslett: Funn av stilbitt, kalkspat, kvarts, svovelkis, kobberkis og grossular er rapportert.

Tromsø

Kvaløya: Baotitt (førstegangsfunn for Norge) er funnet som små mikroskopiske korn i en ultrapotassisk gang sammen med K-rik magnesioarfvedsonitt, orthoklas, apatitt, kloritt og et ukjent Na-Mg-Ba fosfat. Funnet er beskrevet av Zozulya et al. (2010).

FINNMARK

Alta

Kåfjord: Krystaller av kvarts, kalkspat og svovelkis er funnet.

E93: Analcim og aktinolit i krystaller, samt kalkspat, kobberkis, bornitt og hematitt er rapportert.

Nordkapp

Honningsvåg: Funn av epidot, prehnitt, laumontitt, chabazitt, magnetitt, svovelkis og turmalin er rapportert.

Måsøy

Havøysund: Funn av stilbitt, kvarts, almandin, kalkspat, svovelkis, laumontitt, titanitt, barytt, palygorskitt, fluorapatitt, epidot og adular er rapportert.

Båtsfjord

Båtsfjordfjellet: Funn av krystaller av epidot, albitt og kvarts er rapportert.

Generelt

Artikler om tre nye mineraler fra Norge ble publisert i 2009-2010, stetinditt fra Tysfjord (Schlüter et al. 2009) og alflarsenitt fra Tvedalen (Raade et al. 2009) og heftetjernitt fra Heftetjern, Tørdal (Kolitsch et al. 2010).

Undersøkelsen av magnesitter og dolomitter fra Norge i samlingene til Naturhistorisk museum på Tøyen resulterte i mange interessante identifikasjoner (Selbekk et al. 2010).

Tilsvarende er apatitt fra mange norske forekomster av interesse for mineralsamlere analysert for å klargjøre identiteten (fluorapatitt, klorapatitt eller hydroksylapatitt) (Nordrum et al. 2010).

Rinkitt (tidligere kalt *johnstrupitt*) er identifisert fra fire forekomster i Langesundsfjordområdet (Larsen & Erambert 2010).

Takk

Mange har bidratt med opplysninger, og jeg vil i år framheve Per Lid Adamsen, Peter Andresen (MinDat blogg), Tor Jørn Andresen, Ingulv Burvald, Karl E. Dalen, Vegard Evja, Torgeir T. Garmo, Kjell Gunnufsen, Egil Hollund, Chris Holstad, Jan Holt, Harald Kvarsvik, Alf Olav Larsen, Knut Edvard Larsen, Stig Larsen, Marcel Naumann, Inge Rimestad, Einar Teppen og Harald Taagvold. Alf Olav Larsen og Knut Edvard Larsen takkes for kommentarer til manuskriptet.

Svovelkiskrystaller opptil 2,2 cm fra Bjønndalen bruk, Nittedal.
Samling: Norsk Bergverksmuseum. Foto: Gunnar Jenssen.

Litteratur

BREIVIK, H., MYRE, K.N. & GUNNUFSEN, K. (2010): Gammelt og nytt, stort og smått fra Storsynken, Knipane, Iveland. *Norsk Bergverksmuseum*, skrift **43**, 79-85.

KOLITSCH, U., KRISTIENSEN, R., RAADE, G. & TILLMANN, E. (2010): Heftetjernite, a new scandium mineral from the Heftetjern pegmatite, Tørdal, Norway. *European Journal of Mineralogy* **22**, 309-316.

LARSEN, A.O., & ERAMBERT, M. (2010): Mosandritt og rinkitt fra nefelinsyenittpegmatitter i Langesundsfjordområdet. *Norsk Bergverksmuseum*, skrift **43**, 103-110.

LARSEN, S. & EVJA, V. (2009): En forekomst av edel diopsid fra Kragerø, Telemark. *Norsk Bergverksmuseum*, skrift **41**, 47-48.

NORDRUM, F.S., LARSEN, A.O. & ERAMBERT, M. (2010): Apatitt fra noen norske mineralforekomster. *Norsk Bergverksmuseum*, skrift **43**, 97-102.

RAADE, G., GRICE, J.D., COOPER, M.A. (2009): Alflarsenite, a new beryllium-silicate zeolite from a syenitic pegmatite in the Larvik plutonic complex, Oslo Region, Norway. *European Journal of Mineralogy* **21**, 893-900.

SCHLÜTER, J., MALCHEREK, T. & ANDERSEN HUSDAL, T. (2009): The new mineral stetindite, $CeSiO_4$, a cerium end-member of the zircon group. *Neues Jahrbuch für Mineralogie Abhandlungen* **186**, 195-200.

SELBEKK, R.S., BERG, H.-J. & FOLVIK, H. (2010): Magnesitt eller dolomitt? *Norsk Bergverksmuseum*, skrift **43**, 67-69.

ZOZULYA, R., SAVENCHENKO, Ye. E., KULLERUD, K., RAVNA, E.K. & LYALINA, L.M. (2010): The unique Ti-Ba-P accessory mineralization of the ultrapotassic Kvaløya dyke, Northern Norway. *Zapiski RMO (Proceedings of the Russian Mineralogical Society)*, **139**, 101-112 (på russisk).

NORSK BERGVERKSMUSEUM

Kongens gruve

Bli med på togtur inn i Kongens Gruve og en spennende omvisning 342 meter under overflaten og 2300 meter inn i det dypeste fjell. Vel inne i Kongens gruve tar vi på oss hjelmer og vandrer innover i gruveganger. Vi stopper blant annet i Kongens gruves hovedsjakt og får demonstrert den fantastiske "Fahrkunsten" fra 1881. Omvisningen tar ca 1,5 time. Det er ca. 6 grader i gruva, så ta med varme klær.

Aktivitetsslassen

Det skjer mye rart på aktivitetsslassen. Der blir du ikledd en gruvearbeiders uniform før det tunge arbeidet begynner. Det skal settes bål til fyrsetting, en gammel bergbrytingsmetode.

Du kan prege din egen mynt på samme måte som de gjorde det i Kongsberg for over 300 år siden. Ta frem hammer og meisel og bank løs fine mineraler ved scheidebenken.

Du kan også vaske ut ekte sølv i sølvvaskingen. Sølv du finner kan du ta med deg hjem. Ved hjelp av ultrafiolett lys og geigerteller kan du bestemme mineraler og malmer.

Saggrenda har mye annet å by på, blant annet byens mest populære badeplass, hyggelig kafe og museumsbutikk i Sakkerhusene. Har du med deg piknikkurv, er du hjertelig velkommen til å sette deg ned ved bord og benker som er satt ut i hele området. Det er muligheter for å grille selv.

Foto: Tor Lindseth

Velkommen til Norsk Bergverksmuseum og Sølvgruvene i sommer!

www.bvm.museum.no, tlf: 91 91 32 00, e-post: bergverksmuseet@bvm.museum.no